

Rodina v psychosociálním kontextu

instrukce, náměty k seminárnímu úkolu

Podmínkou k ukončení předmětu „*Rodina v psychosociálním kontextu*“ je **vypracování a prezentování seminárního úkolu**, úkoly **není nutné odevzdávat ani papírově ani elektronicky**. Každý z vás si může vybrat **jeden ze dvou typů úkolu**. V obou případech se jako výstup (výsledek) očekává myšlenkově propracovaná prezentace v trvání přibližně 15 – 20 min podle charakteru úkolu (její konkrétní podoba, tedy i délka, zařazení do harmonogramu prezentací atd., bude upřesněna při konzultaci úkolu).

Prezentace budou probíhat v pátečním bloku 3. 5. 12:00 – 18:50 v učebně č. 38

K obsahu seminárních úkolů:

1. Úkol zaměřený empiricky¹ (malá výzkumná sonda, mini-výzkum, kazuistika ...)

- **příprava**: výběr tématu, stanovení cíle výzkum/k/u, výběr zkoumaného souboru (většinou půjde o rodinu či více rodin, případně o respondenty, jimž budete klást otázky ... atd.), volba metod (nejčastěji rozhovor, pozorování, případně i anket/k/a ... atd., dále analýza, srovnávání, zjišťování vztahů a souvislostí atd.),
- **výstup**: prezentování celého výzkumu – seznámení s koncepcí, průběhem (včetně případných úskalí a potíží), se závěry, zajímavostmi, podněty a otázkami pro další zkoumání atd.; výzkum/kazuistiku můžete, chcete-li, ilustrovat např. audio- či videozáznamy, fotografiemi, kresbami atp. (záleží na povaze úkolu, je však nutné dát pozor na **zachování anonymity osob**),

2. Úkol zaměřený teoreticky²

- **příprava**: výběr tématu, studium zdrojů, poznatková syntéza, vytvoření prezentace (nejlépe s použitím programu MS PowerPoint, není to podmínkou, ale pro prezentování je to vhodný program)
- **výstup**: konkrétní prezentování seminárního úkolu (včetně diskuse), vzhledem k posluchačům (v tomto případě vašim spolužákům) je nutné promyslet prezentaci také po didaktické stránce, stručně řečeno: půjde nejen o to, CO předáváte při prezentaci (obsah), ale i JAK to předáváte!☺.

Zadání úkolů v následujícím textu je **stručné**, spíše **ve formě námětů**; počítá se s tím, že po předběžném výběru úkolu dle vlastního zájmu (a také po domluvě případné spolupráce ve dvojicích popř. týme/čcích) můžete svůj úkol konzultovat s vyučující – např. upřesnění obsahu, metod práce, výběr literatury, naplánování prezentace atd. atd. (cokoli, s čím si nebudete vědět rady).

- Konzultovat je možné **kdykoli** během plnění úkolů – v průběhu semestru.
- Konzultovat můžete:
 - **v úterý 12 – 13**, (běžné konzultační hodiny, pracovna)
 - **KDYKOLI prostřednictvím emailu prokopova@ped.muni.cz**

¹ cílem empiricky orientovaného seminárního úkolu je to, abyste dostali možnost vyzkoušet si roli „výzkumníků“ – badatelů v takové oblasti, která vás zajímá (téma si samozřejmě vyberete), mj. je cílem i to, aby slovo „výzkum“ bylo studenty vnímáno pozitivněji, než je tomu – většinou – dosud :), tím se i pomalu připravujete na bakalářskou práci (nebo DP), u níž je často požadována výzkumná část; máte tedy příležitost zjistit, že zkoumání (i když jde jen o minivýzkum) může být úžasně zajímavé; samozřejmě zde můžete počítat s mou vydatnou pomocí – jak v průběhu práce na úkolu tak i při prezentaci

² cílem seminárního úkolu tohoto typu je především to, abyste se zdokonalili v myšlenkovém zpracování nějakého (v tomto případě vámi vybraného) tématu a v rámci postupné identifikací s rolí učitele (jsme na PdF:) si vyzkoušeli „naživo“ toto téma předat ostatním – tzn., že je nutná tzv. „didaktická transformace“ tématu – tedy nejen „odrecitování“☺ vět, napsaných na papíře nebo v prezentaci (nebojte se toho, jste v 1. roč., půjde tedy o pokus:) a z mé strany můžete i zde očekávat vydatnou míru pomoci!

Témata, náměty

(na úkolu **můžete pracovat buď samostatně nebo ve dvojicích**, v případě dvojice pak jen sdělíte, jak jste si společnou práci rozdělili, jakým způsobem jste spolupracovali a jaký byl podíl každého na společné práci)

1. Témata k empiricky zaměřenému úkolu

- 1.1. Rodinné rituály (tradiční – společností sdílené, ale i specifické pro konkrétní rodinu)
- 1.2. Rodinné mýty (tradující se dávné příběhy o členech rodiny, souvislost s hodnotovou orientací r.)
- 1.3. Rodinná síť (srovnání u různých rodin)
- 1.4. Domácí zvířata v rodině (postavení, vztahy, komunikace ...)
- 1.5. Rodina a televize (např. přepínač TV a „rozložení moci“ v rodině:-) atp.)
- 1.6. Rodina a počítač/e (vliv na komunikaci ap.)
- 1.7. Rodinná teritorialita (půdorys obydlí, označení „zón“, srovnání u různých rodin atd.)
- 1.8. „Jak se žije /v/ rodině se závislým členem?“ (na alkoholu či jiných látkách popř. na automatech atp.)
- 1.9. „Jak se žije /v/ rodině s nějakým znevýhodněním?“ (např. rodiny neslyšících ap.)
- 1.10. „Jak se žije /v/ rodině se závažně nemocným členem?“
- 1.11. „Jak se žije /v/ rodině etnicky odlišné (např. uprchlické ap.)?“
- 1.12. „Jak se žije /v/ rodině zrekonstruované (doplněné)?“
- 1.13. „Jak se žije /v/ rodině s jedním rodičem?“ (srovnání různých konstelací, specifika...)
- 1.14. „Jak se žije /v/ rodině s výrazným věkovým specifíkem?“
- 1.15. Hodnotová orientace u různých rodin (srovnání ...)
- 1.16. Soužití více generací, transgenerační přenos některých vzorců chování
- 1.17. Rodina a ztráta zaměstnání (postoje – „výzva nebo hrozba“, problémy, krize)
- 1.18. Rodina a ekonomika (různý způsob nakládání s penězi, různý „tok peněz“ atp., srovnání)
- 1.19. Rodina a domácnost (např. téma „ne/pořádek“:-), úklid atd. atd.)
- 1.20. Sourozenecké konstelace (opět srovnání různých rodin...)

Pozn.: můžete si zvolit/najít samostatně nějaké další (vlastní) téma, které není v nabídce, je ovšem potřeba jej konzultovat (stačí mailem).

K popisu rodiny (event. rodin při srovnávání více rodin) bude vhodné (nikoli nutné) použít způsob, kterému se říká **kazuistika** (kazu=případ, kazuistika=popis případu, případová studie, slovo „případ“ je míněno neutrálně bez negativní konotace).

Kazuistika rodiny ilustruje zvolenou problematiku (specifické téma) prostřednictvím zcela konkrétního „případu“ autentické rodiny (**samozřejmě se zachováním naprosté anonymity!!!**), výběr konkrétní rodiny (v případě většiny seminárních úkolů spíše více konkrétních rodin) záleží na studentovi.

Pomůcka/inspirace k vytvoření kazuistiky:

Kazuistika rodiny obvykle obsahuje:

1. stručné uvedení hlavního tématu, motivu popř. problému, klíčové otázky (to vše vzhledem ke zvolenému tématu, námětu)
2. charakteristika rodiny:
 - 2.1. charakteristika jednotlivých členů rodiny,
 - 2.2. vztahy mezi členy rodiny, struktura rodiny, rodinná konstelace,
 - 2.3. **specifika rodiny** – např. způsoby komunikace, projevy emocí, rituály, tradice, hodnotová orientace atp., ovšem především **specifika vzhledem ke zvolenému tématu**
 - 2.4. silné a slabé stránky rodiny,
 - 2.5. další aspekty života rodiny (např. volný čas, společné činnosti, domácí zvířata atd. atd.)
3. diskuse, komentáře, vyjádření vlastních postojů, názorů ap., případně zasazení do teoretického rámce, konfrontace s teorií – s názory různých autorů ap., shrnutí (resumé), klíčová slova, případně literatura, odkazy.

2. Témata, náměty k teoreticky zaměřenému úkolu

→ **Důležitá poznámka: pokud budete chtít některý z následujících (původně teoreticky zaměřených) námětů zpracovat empiricky (=výzkumně), je to možné, zde máte možnost volby zpracování** (ostatně některá témata z 1. se s tématy 2. i překrývají)

- 2.1. Rodina v proměnách času – historický vývoj rodiny a manželství
- 2.2. Rodina v kontextu sociobiologie, etologie
- 2.3. Různá pojetí rodiny 1 (klasické teorie rodiny)
- 2.4. Různá pojetí rodiny 2 (teorie rodiny – po klasických teoriích)
- 2.5. Soudobé trendy v rodině
- 2.6. Specifika české rodiny
- 2.7. Rozvodovost - příčiny, souvislosti, důsledky
- 2.8. Náhradní rodinná péče, systém NRP v ČR, možnosti, meze, problémy ...
- 2.9. Podoby násilí v rodině
- 2.10. Vícegenerační soužití v rodině
- 2.11. Rodina s jedním rodičem
- 2.12. Nevlastní rodiny (tzv. doplněné rodiny)
- 2.13. Postavení ženy v rodině, dělba rolí uvnitř rodiny, dvoukariérová manželství
- 2.14. Životní cyklus a fáze života rodiny, klíčové body ve vývojovém cyklu rodiny
- 2.15. Rodina a volný čas
- 2.16. Ekonomická stránka rodinného soužití
- 2.17. Rodinné krize (různé typy rodinných krizí)

následující témata jsou kontroverzní (více než předchozí), proto je potřeba počítat při prezentaci i s živou diskusí, předpokládá se, že prezentující studenti se pokusí diskusi nestranně moderovat! :-)

- 2.18. Manželství – instituce, která se přežila?!? (argumenty, názory, postoje, citace autorů ...)
- 2.19. Rodiny homosexuálních partnerů (argumenty, názory, postoje, citace autorů ...)
- 2.20. Předmanželský sexuální život (argumenty, názory, postoje, citace autorů ...)

Pozn.: můžete si i zde zvolit/najít nějaké další (vlastní) téma, které není v nabídce, je ovšem potřeba jej konzultovat

Konkrétní výběr úkolů bude probíhat jednoduše:

jakmile si vyberete úkol (event. po konzultaci), sdělíte mi **do 7. dubna** na mail: prokopova@ped.muni.cz tyto dvě informace:

1) které téma jste si zvolili (popř., hodláte-li téma modifikovat, tak stručně popište, jakým způsobem),

2) se kterým spolužákem (popř. s kterými spolužáky) budete spolupracovat, případně zda budete téma zpracovávat samostatně.

Možná, že jsem něco napsala nejasně nebo nenapsala vůbec, klidně se na mě obraťte kdykoli s jakoukoli otázkou mailem!!

Přeji vám, abyste si úkol dobře zvolili a aby vám přinesl nejen povinnost, ale i radost z přemýšlení, poznávání a vlastní tvorby :)

*na vaše prezentace a na setkání s vámi se už teď těším!
a všechny vás zdravím,*

Alice Prokopová